

nárok na invalidní důchod a případně v jaké výši mu příslušel, neboť jen tak možno rozhodnouti, zdali a kolik vybral neprávem, zdali a kolik mu bylo státem plněno omylem a zdali a kolik jest povinen vrátiti. To však jsou vesměs otázky čistě veřejnoprávní, o nichž podle zmíněných zákonů nepřísluší rozhodovati soudům a jež nelze učiniti soukromoprávními tím, že se žaloba oděje ve formu kondikce podle Šu 1431 a násl. obč. zák. Případný poukaz na § 190 c. ř. s., podle něhož mohou si soudy k cíli rozhodnutí soukromoprávního sporu samy rozhodnouti i veřejnoprávní otázky předurčující, nebyl by na místě, neboť nejde tu o pouhou otázku předurčující, nýbrž o otázku, která je sama přímým předmětem sporu. Vrácení peněžní sumy vybrané bez zákonného nároku jest jen rubem vyplacení sumy, kterouž otázku nelze žádostí za vrácení přeměnit v otázku soukromoprávní, je-li o sobě veřejnoprávní. Nelze také postupovati tím způsobem, že by úřady správní rozhodovaly způsobem pro soud závazným jen o povinnosti ke vrácení přeplatku, kdežto soud by rozhodoval jen o výši přeplatku (jak tomu jest na př. v § 37 čes. ob. řádu ze dne 16. dubna 1864, čís. 7 z. z.) nebo dokonce by vydal jen formální rozsudek, neboť pro takový postup není v zákoně opory. Sporné řízení provedené nižšími soudy jest tedy zmatečné podle Šu 477 čís. 6 c. ř. s. a bylo žalobu podle Šu 478 prvý odstavec c. ř. s. odmítnouti.

Čís. 6462.

V řízení o žalobě jednak o dodržení pachtovní smlouvy, jednak o náhradu škody neplatí kratší lhůty Šu 575, prvý odstavec, c. ř. s.

Bylo-li úředním příkazem na základě Šu 63 příd. zák. uloženo hospodařící osobě, by dala uchazečům pozemky do pachtu na dobu »nejvýše šesti let«, vztahuje se toto časové obmezení pouze na poměr Státního pozemkového úřadu k osobě hospodařící na zabraném majetku, nikoliv však na poměr této osoby k uchazečům. Právní poměr k těmto jest rázu soukromoprávního. Hospodařící osoba jest povinna pozemky uchazeči ihned odevzdati do pachtu a to na dobu celých šesti let. Byl-li uchazeči pozemek odňat před uplynutím šestileté lhůty proto, že hospodařící osoba neobnovila s majitelem pozemku pachtu, jest povinna dáti na zbytek pachtovní doby uchazeči do pachtu jiný rovnocenný pozemek (stalo-li se uplynutím času splnění tohoto závazku nemožným, nahraditi mu interese), jakož i nahraditi škodu, jež vzešla uchazeči z předčasného přerušení pachtu.

(Rozh. ze dne 10. listopadu 1926, Rv II 251/26.)

Nařízením okresní správy politické ze dne 14. dubna 1920 bylo žalované společnosti přikázáno, by ve smyslu § 63 přidělového zákona dala občanům obce Ú. do pachtu ze svých pozemků 17 ha pole. Příkaz ten provedla žalovaná tím, že poradnímu sboru v obci Ú. zřízenému podle přidělového zákona, dala k použití uvedenou výměru rolí, a poradní sbor rozdělil pak pozemky mezi občany. Na žalobce připadla část ve výměře 30 a. Ježto pozemek, jež žalovaná dala žalobci do pachtu, byl vlastnictvím třetí osoby, s níž pachtovní poměr žalované končil v roce 1923,

byl žalobce nucen po této době vydati pozemek oné třetí osobě (farskému obroči). Žalobou, o niž tu jde, domáhal se žalobce na žalované, by dodržela pachtovní smlouvu z roku 1920 a dala mu do pachtu pozemek v jakosti, poloze a výměře této smlouvě odpovídající, ponechala mu ho až do konce smluvního období a nahradila mu škodu. *Procesní soud* *prvé stolice* žalobu zamítl, *odvolací soud* napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a odkázal věc *prvému soudu*, by o ní dále jednal a ji znovu rozhodl.

Důvody:

Především dlužno zaujati stanovisko k otázce, zda dovolání podané po osmidenní lhůtě jest podáno včas a zda jest vzhledem na srovnalá rozhodnutí nižších soudů co do peněžitého předmětu sporu pod 2.000 Kč přípustno. Žalobním návrhem domáhá se žalobce jednak toho, by strana žalovaná byla uznána povinnou dodržeti pachtovní smlouvu na 6 roků s ním uzavřenou a dáti mu do pachtu pozemek ve smluvní jakosti, výměře a poloze, jednak, by mu nahradila 1.100 Kč škody vzešlé porušením smlouvy. První oddíl žalobního nároku poukazuje arci na věc pachtovní, pro niž platí lhůty §u 575 c. ř. s., jak blíže odůvodněno jest v rozhodnutí sb. nálezů čís. 196 a v četných s tímto nálezem shodných rozhodnutích tohoto Nejvyššího soudu, z nichž budiž poukázáno zejména na čís. sb. n. s. 3406, 4890 a 5320. Druhý oddíl žalobního nároku (náhrada škody) nepodléhá však těmto kratším lhůtám a, ježto oba žalobní nároky jsou v právní souvislosti, dlužno uznati pro celý žalobní nárok za platnou 14denní lhůtu k dovolání. Z důvodu této právní jednotnosti jest nepochybnou též přípustnost dovolání s hlediska §u 502 c. ř. s.

Ve věci samé nelze dovolání odepříti oprávnění. Nižší soudy zamítly žalobní nárok v obou směrech v podstatě proto, že jest žalováno o splnění smlouvy, uzavřené na 6 roků, že však bylo prokázáno, že bylo žalované nařízeno, by dala pozemky do drobného pachtu na dobu 6 roků, a že nebylo též prokázáno, že mezi žalobcem a žalovanou taková smlouva (na 6 roků) byla uzavřena, k čemuž odvolací soud dokládá ještě, že se žalobce nemůže odvolávat ani na § 63 přídělového zákona, ježto prý o tento zákonný předpis žalobu neopíral, příděl dle §u 63 příd. zák. prý se nestal a, stal-li se, že by šlo o poměr veřejnoprávní, jenž nepatří na pořad práva; ustanovení tohoto zákona bylo prý jen pohnutkou k uzavření pachtovních smluv. Nejvyšší soud nemůže sdíleti toto právní hledisko nižších stolic. Není především správné, že žalobce neopřel svůj žalobní nárok o předpis §u 63 přídělového zákona, jak z obsahu žaloby i ze sporného jednání jasně vyplývá. Tímto zákonným předpisem se stanoví, že v případech, že by převzetí a příděl půdy v místech, kde je po ní naléhavá poptávka, si vyžádal delší doby, může pozemkový úřad, šetře ustanovení §u 11 zák., uložit tomu, kdo na zabrané půdě hospodaří, by přenechal osobám v §u 1 čís. 1 jmenovaným do pachtu (podpachtu) přiměřenou výměru půdy za běžných pachtovních podmínek na

dobu nejdéle šestiletou. V projednávaném případě byl žalované udělen nařízením okresní politické správy podle §u 63 (6) cit. zákona příkaz, by na základě tohoto zákonného předpisu dala občanům z Ú., k nimž nesporně žalobce náleží, 17 ha rolí do drobného pachtu na dobu nejvýše 6 let. Tímto úředním příkazem, vydaným na základě zákona, jehož žalovaná byla povinna uposlechnouti, byla zavázána vstoupiti s uchazeči o půdu, mezi nimi se žalobcem, v pachtovní poměr na dobu uloženou za běžných podmínek, jež po případě mohly býti pozemkovým úřadem určeny závazně pro obě strany, úřední příkaz ten nahražoval u žalované volný projev vůle, jehož je jinak k ujednání smlouvy třeba (§ 869 obč. zák.) a v tom jediné záleží onen veřejnoprávní prvek, o němž se zmiňuje rozsudek odvolacího soudu, že jde o smlouvu jedné ze stran na základě zákona úřadem přikázanou, což však ničeho nemění na soukromoprávním rázu dotyčného právního poměru. Jde nyní o to, zda byla tímto nařízením žalované přikázána ve prospěch uchazečů o půdu 6letá doba pachtovní. K otázce té dlužno na rozdíl od nižších stolic přisvědčiti. Výraz »nejvýše na 6 roků«, jenž v nařízení jest obsažen, byl přejat z doslovu zákona a vztahuje se pouze na poměr Státního pozemkového úřadu k žalované jakožto držitelce velkého pachtu a znamená toliko, že vůči Státnímu pozemkovému úřadu nemá pacht ten trvati déle, než 6 roků, by tím nebyly hatěny jeho dispozice co do konečného přidělu. Naproti tomu jest uvážiti, že prozatímní pacht podle §u 63 příd. zák. sleduje, jak ostatně z důvodové zprávy zcela jasně vysvítá, zřejmý účel, by se ze zabraného velkého statku dostalo lidem toho potřebným (§ 1 (1) zák. příd.) půdy ihned, než ještě přiděl může býti uskutečněn, tímto způsobem odevzdání v prozatímní pacht. Pokud jde o hospodáře na zabraném velkém statku, má tento půdu pro tento naléhavý prozatímní přiděl potřebnou k tomuto účelu ihned a nadobro od velkého statku odevzdati a bylo by mylno dovozovati ze slov »na dobu nejvýše 6 roků«, že tím bylo žalované straně dáno na vůli, by uchazečům odevzdala pozemky do pachtu dle svého uznání pouze na 1, 2, 3 roky a pod. Jen vůči Státnímu pozemkovému úřadu neměl býti pacht delší 6 roků, vůči uchazečům však byla žalovaná, ježto nařízení okresní politické správy neobsahovalo v té příčině časového obmezení, zavázána k pachtovní době na plných těchto 6 roků. Že i okresní politická správa tak na věc nahlížela, lze seznati z konceptu jejího přípisu na obecní představenstvo a tak rozuměla udělenému příkazu i obvodová úřadovna Státního pozemkového úřadu, jak vysvítá z jejího přípisu na žalovanou ze dne 15. prosince 1923, jímž ji vyzývá, by pachtýře poškozené předčasným odejmutím farských pozemků uspokojila propachtem pozemků jiných stejné jakosti na zbývající ještě pachtovní dobu, a zároveň vyslovila závaznost její z tohoto porušení smlouvy. Z tohoto příkazu byl ovšem též oprávněn žalobce na ten způsob, že mu proti žalované vzešel přímý nárok na takové splnění a dodržení smlouvy. Žalovaná splnila závazek jí oním úředním příkazem udělený jen potud, že žalobci dala do pachtu (podpachtu) pozemek, který měla sama od fary v Ú. pouze zpachtovaný, který však žalobce v říjnu 1924 na vyzvání Moravsko-slezské finanční prokuratury musel vykliditi a faře v Ú. vrátiti, ježto tou dobou pacht žalované vůči ní končil.

Není zajisté na úkor nároku žalobce, aniž sprostuje žalovanou závazku, že onen podpacht byl, jak nižší soudy zjišťují, uzavírán rok od roku, ježto ze zjištěného stavu věci není pochybnosti o tom, že se žalobce s tímto rok od roku prodlužovaným pachtem cizího pozemku spokojoval jenom v té důvěře, že mu na tento způsob bude žalovanou zajištěno pachtovní užívání pozemku na celou šestiletou pachtovní dobu. Jednostranné výhrady, jež si žalovaná strana snad při tom učinila, jsou bez právního účinku, pokud odporují onomu úřednímu příkazu a nebyly Státním pozemkovým úřadem nebo žalobcem výslovně schváleny. Když tedy byl žalobci na zakročení fary v Ú. pozemek onen před uplynutím 6letého období, tedy předčasně, odebrán proto, že se žalovaná nepostarala o náležité prodloužení pachtu s farou, a žalobci nedala též ze své půdy v pacht jiný vhodný pozemek, jest žalobce oprávněn žádati na žalované, by mu odevzdala ze své půdy jiný rovnocenný pozemek na zbytek pachtovní doby a, pokud by uplynutím času splnění tohoto závazku stalo se již nemožným, by mu nahradila interese ze zmaření tohoto závazku a arcit' i škodu, která žalobci z tohoto předčasného přerušení pachtu byla vzešla a již druhým oddílem žalobního nároku též uplatňuje. Vzhledem na to dlužno tedy žalobní nárok uznati za oprávněný.

Čís. 6463.

Odpůrčí nárok v úpadku.

Nadržování a tím odporovatelnost ve smyslu §u 30 čís. 1 konk. ř. spočívá již v obsahu toho, co dlužník k placení nezpůsobilý poskytuje jednomu z věřitelů na úkor ostatních, aniž jest po subjektivní stránce potřebí důkazu o tom, jaký měl dlužník úmysl a zda věřitel o jeho nezpůsobilosti k placení a úmyslu k nadržování věděl nebo věděti musel.

Nezpůsobilost k placení a předlužení dlužníkovy nejsou pojmy totožné.

O odpůrčím nároku rozhoduje pouze, zda byl dlužník nezpůsobilým k placení v té době, kdy poskytl zajištění na jmění, jež by již tehdy bylo patřilo do úpadkové podstaty, a zda ten, jemuž bylo zajištění dáno, neměl na ně, jak a kdy se stalo, nároku.

Odpůrčí nárok ohledně zajištění pohledávky, byl-li dlužník již v době poznámky pořadí ve stavu neschopnosti k placení.

Uznání pravosti (pořadí) pohledávky při zkušebním roku nevylučuje ještě práva úpadkového správce, by neodporoval zajištění pohledávky pro bezúčinnost vůči úpadkovému věřitelstvu.

Správce úpadkové podstaty nabyl oprávnění k odpůrčí žalobě již tím, že jeho odpor při rozvrhovém roku byl podle §u 231 ex. ř. poukázán na pořad práva.

(Rozh. ze dne 10. listopadu 1926, Rv II 463/26.)

Na nemovitosti čís. 195, náležející Josefu A-ovi, byl dne 18. června 1924 poznamenán pod pol. 14 zamýšlený úvěr do výše 120.000 Kč. Dne